

AVRUPA KONSEYİ BAKANLAR KOMİTESİ
ADALETE BAŞVURUYU KOLAYLAŞTIRICI TEDBİRLER
HAKKINDA R (81) 7 SAYILI TAVSİYE KARARI

(Bakanlar Komitesinin 14 Mayıs 1981 tarihli 68. Toplantısında kabul edilmiştir)

Bakanlar Komitesi,

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 6. maddesi ile güvence altına alınan adalete başvuru ve adil yargılama hakkının demokratik toplumun temel bir niteliği olduğunu göz önüne alarak;

Yargılama usulünün ekseriya girift, zaman alıcı ve pahalı olması karşısında bireylerin, özellikle de ekonomik veya sosyal bakımdan zayıf durumda olanların, üye ülkelerde haklarını kullanırken karşılaştıkları güçlükleri göz önüne alarak;

Bakanlar Komitesinin (78) 8 sayılı Karar'da yer alan etkili adli yardım ve danışmanlığın bu engellerin kaldırılmasına büyük ölçüde yardımcı olabileceğini akılda tutarak;

Fertlerin adalete başvurusunu kolaylaştırmak doğrultusunda uygun olan tüm davalarda usulün basitleştirilmesi için gerekli tüm tedbirlerin alınmasının yerindeliği yanında adaletin tecellisini sağlamanın gereğini de göz önüne alarak;

Adalete başvuruyu kolaylaştırma düşüncesiyle, usul belgelerinin basitleştirilmesinin yerindeliğini göz önüne alarak,

Üye ülke hükümetlerini bu Tavsiye Kararı ekinde yer alan ilkelerin ileri düzeyde uygulanması için, duruma göre, gerekli gördükleri tüm tedbirleri almaları veya pekiştirmelerini tavsiye eder;

Üye ülke hükümetlerini, bu Tavsiye Kararı'nın takibi amacıyla, üye ülke hükümetlerine iletilmesi düşüncesiyle, alınan veya öngörülen tedbirlerle ilgili olarak her beş yılda bir Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne bilgi vermeye davet eder.

R (81) 7 sayılı Tavsiye Kararı Eki

İlkeler

Fertlerin haklarını mahkemelerde ileri sürebilmeleri için mevcut vasıtalar hakkında halkın bilgilendirilmesi ile medeni, ticari, idari, sosyal veya mali işlerdeki adli yargılamanın basit, hızlı ve ucuz hale getirilmesi için üye devletler gerekli bütün tedbirleri almalıdır. Bu amaçla, üye devletler özellikle aşağıda yer alan ilkelerdeki hususlara özenle eğilmelidir.

A. Halkın Bilgilendirilmesi

1. Mahkemelerin yeri ve yetki alanları ile yargılamanın başlatılması ve savunmanın yapılması hakkında halkın bilgilendirilmesi için uygun tedbirler alınmalıdır.
2. Aşağıdaki hususlar hakkında mahkeme veya yetkili organ veya kuruluştan genel bilgi almak mümkün olmalıdır:
 - İşin esası hakkında hukuki tavsiye taşımamak kaydı ile usul gerekleri;
 - Mahkeme kararlarına karşı kanun yollarına başvuru süresi, usul hükümleri ve bu amaçla gerekli olan belgeler;
 - Kararın infazı yolları ve mümkünse masraf miktarı.

B. Basitleştirme

3. Uygun olduğu hallerde, yargılama öncesinde veya sırasında tarafların uzlaştırılması ve ihtilafların dostane bir biçimde çözümlenmesini kolaylaştırıcı veya teşvik edici tedbirler alınmalıdır.
4. Hiçbir davacı, avukat yardımından yoksun bırakılmamalıdır. Bir tarafın belli bir davada birden fazla avukatın hizmetine ihtiyacı olmadığı hallerde buna zorlanmasından kaçınılmalıdır. İşin niteliği göz önüne alınarak, adalete başvuruyu kolaylaştırmak amacıyla, şahsın davasını mahkemede bizzat takip etmesi şayanı kabul olduğunda, bir avukat tarafından temsil edilmek zorunlu olmamalıdır.
5. Devletler bütün usul belgelerinin basitleştirilmesi, yargıda kullanılan dilin halkça ve her adli kararın da taraflarca anlaşılır olmasını sağlayan tedbirleri almalıdır.
6. Taraflardan birisi yargılamayı takip edebilecek yeterli dil bilgisinden yoksun olduğunda, devletler tercüman meselesine özel ihtimam göstermeli ve ekonomik yönden zayıf olanların mahkemeye başvuru veya mahkeme edilme dilini konuşma veya anlama konusundaki eksikliği nedeniyle yargılamada mahrumiyete uğraması önlenmelidir.
7. Mahkemece re'sen veya tarafların talebi üzerine aynı dava için seçilen bilirkişilerin mümkün olduğunca sayı bakımından sınırlı tutulması için tedbirler alınmalıdır.

C. Hızlandırma

8. Hukuki meselelerin belirlenmesinde geçen sürenin asgariye indirilmesi için bütün tedbirler alınmalıdır. Bu amaçla eski usullerden hiçbir yararı kalmayanların kaldırılması, mahkemelerin yeterli personele kavuşturulması ve etkili şekilde çalışması ile mahkemenin en erken bir aşamada işe el koyması sağlanmalıdır.

9. İhtilafsız veya ispatlanmış iddialara ilişkin nihai kararların gereksiz formalite, duruşmaya katılım veya masraf olmaksızın hızla alınması için gerekli düzenleme yapılmalıdır.

10. Temyiz yoluna başvuru hakkının gereksiz yere veya yargılama sürecini uzatmak amacıyla kullanılmasını önlemek için temyiz edilebilecek kararların geçici olarak infazı imkanına ve infaz edilinceye kadar tahakkuk ettirilecek faiz oranına özellikle eğilmek gerekir.

D. Mahkeme Masrafı

11. Yargılamanın başlatılması şartı olarak işin mahiyeti icabı makul sayılamayacak derece bir harç devlet adına istenilmemelidir.

12. Mahkeme harçları, adaletin tecellisini açıkça engellediğinde mümkünse azaltılmalı veya kaldırılmalıdır. Mahkeme harç sistemi, basitleştirilmek üzere gözden geçirilmelidir.

13. Adalet başvuru bakımından bir engel olduğu ölçüde avukat ve bilirkişi ücretleri meselesine de özellikle eğilmek gerekir. Bu ücret miktarlarının şu veya bu şekilde kontrolü de sağlanmalıdır.

14. Özel durumlar hariç olmak üzere, davayı kazanan taraf kural olarak yargılama sırasında yaptığı makul masrafları, avukatlık ücreti de dahil kaybeden taraftan tahsil edebilmelidir.

E. Özel Usuller

15. Cüzi miktardaki para veya para değerindeki nizada, dava konusu miktara nispeten bir harç yatırmaksızın mahkemede yargılanmayı sağlayan bir usul vazedilmelidir. Bu amaçla, basit formlar, gereksiz duruşmalardan kaçınmak ve temyiz hakkının sınırlandırılması söz konusu edilebilmelidir.

16. Aile hukukuna ilişkin usuller basit, hızlı, ucuz ve niza konusu hususların kişisel tabiatına saygı duyan bir şekilde olmalıdır. Bu hususlar için, mümkün olduğunca özel işlem öngörülmemelidir.